

snarer. Denne manøvre er i bedste fald snedigt udtænkt, men i værste fald udtryk for filosofisk eklekticisme (såfremt man altså insisterer på at præsentere sin egen diskurs som konsistent filosofi, hvilket Svendsen tydeligvis gør!), og tillige vanskelig at gennemskue for den ubefarne læser, som måtte efterlyse anvendelig tænkning fra filosofernes side. Men måske består storheden ved Ondskabens filosofi netop i, at den afspejler de p.t. forhåndenværende muligheder for at meddele sig filosofisk, dvs. hvis man vil have sit budskab hørt. Det kan så at sige forekomme “nødvendigt” at sammenkokkerere en smagfuld gryderet med dertilhørende afslappet nedbrydning af traditionelle skel de filosofiske skoler og analytiske bestemmelser imellem, hvis man som filosof vil trænge igennem den almindelige informationsstrøm.

Konkluderende må det siges, at Ondskabens filosofi helgarderer sine udsagn med forbehold, som den straks bagefter fraskriver sig. Den er belærende og påståelig til det uudholdelige, og kunne derfor – til trods for sin påstand om det modsatte - lige så godt have heddet “Godhedens filosofi”. Den er altfavnende til det ubehagelige (herunder øjensynlig internetvirusbefængt - hvorfor skal Gud og hver mand nævnes?). Den er højstemt og udtaler sig bramfrit på hele menneskehedens vegne i tide og utide, men den er samtidig ydmyg over for egne resultater. Den pend-

ler, som anført, ubesværet omend ikke uproblematisk mellem et deskriptivt og et normativt niveau. Har Svendsen aldrig hørt om Nietzsches “Jenseits von Gut und Böse”, for nu at henvise til en af de få, som der ikke henvises ret meget til undervejs? Og hvad får man f.eks. ud af at blive fortalt, at Osama Bin Laden er ond, og at Bush også er det? Men denne lange række af spørgsmål, som bogen her har foranlediget, er det måske netop dens fortjeneste og styrke at forsøge at overskride - den tilbyder sig jo som et stærkt bud på en individuel og politisk moral i vores tid. Imidlertid består også dens næsten middelalderlige overmod heri.

Bjarne Vind Sørensen og Jens Viggo Nielsen

Samtaler med Giddens

Samtaler med Anthony Giddens, at forstå moderniteten, Hans Reitzels forlag 2002, 236 sider, 225 kr.

Den engelske sociolog Anthony Giddens er efterhånden godt introduceret på dansk. Hans Reitzels Forlag har udgivet flere af hans værker samt en introduktion til Giddens’ forfatter-skab ved Lars Bo Kaspersen.

Den nye publikation – Samtaler med Anthony Giddens – består af en introducerende indledning ved

Martin O'Brien, hvor der i en oversigt gives en klar indføring i Giddens' univers. Derefter følger syv interviews, hver med deres tema, ved Christopher Pierson. De syv interviews er lavet i 1998. Til slut er der fire småartikler af Giddens fra 1997, hvor han forsøger at forbinde sin almene teori om moderniteten med den politiske situation i England under Tony Blair – altså delvist interaktionistiske artikler.

Kernen i bogen er altså de syv interviews. Umiddelbart mest interessant forekommer det første mig at være. Det handler om Giddens' liv og intellektuelle karriere. Her bliver det klart, at Giddens også er en god fortæller. Hans intellektuelle karriere har på ingen måde været noget fastlagt, men, som han selv hævder, har været sammensat af en række tilfældigheder.

De øvrige interviews handler om grundproblematikker i Giddens' univers: de sociologiske klassikere, strukturationsteorien, moderniteten, intimitetens forandring til livspolitik, politik hinsides højre og venstre samt verdenspolitik.

Et par forhold falder i øjnene: 1) interviewer svinger i interesse og kunnen. Bedst er han, altså interviewer (der i parentes nævnt altid er lige så vigtig som den interviewede, dersom interview skal lykkes), i de mere direkte politisk orienterede samtaler. I flere af de øvrige, mere begrebsligt basale interviews, er han nærmest mikrofonholder, hvilket

betyder, at Giddens kan fremføre det ene postulat efter det andet, uden at han tvinges til begrundelse, endsige uddybelse. 2) Giddens lider ikke af falsk eller intenderet dybde, derimod er hans tankegang gennemsyret af en kvikt iagttagende common sense (hvilket langt hen ad vejen er ment som en ros). 3) Et yderst vigtigt og gennemgående træk ved Giddens' tankegang er insisteringen på, at menneskers selvforståelse, intentioner og motivationer er vigtige – altså ikke bare illusionære og for verdensforståelsen ligegyldige biomstændigheder: "I det hele taget synes folk at vide mere om, hvorfor de handler som de gør, end mange sociologer har antaget" (s. 84). 4) I modsætning til, hvad vi efterhånden kan kalde den klassiske modernitetskritik fra første halvdel af det tyvende århundrede, er Giddens' syn på det nu moderne usentimentalt og blottet for nostalgi; her hersker tvært om en grundtone af optimisme.

Bogens sidste fire småartikler, der er skrevet i 1997, er lejlighedsindlæg, mere eller mindre centreret om Tony Blairs muligheder for en vej mellem venstre og højre. Det er ikke helt uinteressant at tænke på, at stort set intet af, hvad Giddens foreslår, er blevet til noget. Blairs projekt har været kendetegnet ved en formidabelt dygtig retorik (ikke mindst i udenrigspolitikken), en selvødelæggende og af notorisk uduelige konservative politikere frembåret opposition, samt et egentligt fravær af reformer. Men

Giddens' artikler er skrevet på et tidspunkt, hvor der endnu var håb. Det kunne have været interessant at have fået hans vurderinger af situationen i dagens England.

Vel, bogen er let læst, den formidler et nogenlunde overblik over Giddens' modernitetsforståelse, men kommer sjældent i dybden (hvis der er en sådan). Giddens fremstår som sympatisk. For folk, som mere indgående har beskæftiget sig med Giddens, giver bogen, bortset fra de biografiske fortællinger, ikke meget nyt. Bogen er godt oversat af Stefan Hermann.

Hans-Jørgen Schanz

Frege på dansk

Friedrich Ludwig Gottlob Frege: Filosofiens, sprogets og matematikkens grundlag, tekstudvalg i dansk oversættelse ved Peer F. Bundgaard, indledning ved Lars Binderup, Forlaget Philosophia, 2002, 265 sider.

Så kom den endelig! En oversættelse af Freges (1848-1925) vigtigste skrifter til dansk, inklusive en (modig) oversættelse af dennes banebrydende værk om aritmetikens grundlag fra 1884. Oversættelsen er glimrende, den fyldige indledning aldrig mindre end brugbar og forlaget har grund til at gratulere sig selv med, at de har

udsendt denne i høj grad anvendelige publikation.

De filosofisk mest vægtige skrifter er alle med. Oven i købet får vi i indledningen kendskab til et afgørende brev til Husserl om Freges 'system', hvori vi præsenteres for sondringen imellem syntaktiske kategorier, meninger og betydninger (semantiske værdier, med Dummetts udtryk) for forskellige typer af udtryk. Den moderne logiks grundlæggelse ved Frege fremlægges klart. Freges bidrag til at muliggøre og igangsætte moderne sprogfilosofi lægges for dagen på eksemplarisk måde. Kommentarerne til hans overvejelser over aritmetikken i vid forstand er lidt mere kortfattede, men stadig udmærkede, så langt de rækker. Hvad indledningen angår, kan ingen rimelig person indvende noget alvorligt imod en tekst af denne længde og med den tilsigtede intentionsdybde. Vi får især præsenteret Freges filosofiske semantik og grundlæggelse af moderne sprogfilosofi på en rimelig måde. Hans krav på dermed at være ophavsmand til såkaldt analytisk filosofi gøres godt. Hans matematikfilosofi fremstilles (med rette) mere kortfattet; og fundamentet af moderne logik fremstilles med markering af hovedpunkterne (hvor den afgørende pointe ligger ved behandlingen af essentielt iterativ kvantificering). Lad være, at Binderup tilsyneladende er iblandt dem, der mener, at den nyligt afdøde amerikanske filosof med det fantasti-